

Leif Boström

**NEDERKALIX SOCKENS
FAMILJER 1539-1739**

Täby 2004

Innehåll

Förord	3
Abstract	4
Innehåll	5
Nederkalix socken	7
Beskattning och näringar	8
Jordaskatt.....	8
Bågaskatt.....	9
Övrig årlig ränta.....	9
Tionde.....	11
Skattefisk.....	12
Köpmanspengar	13
Lapps katt	14
Extraordinarie skatter	14
Mantalslängder.....	16
Sakören	16
Försörjning.....	16
Krig och soldater	17
Soldatutskrivning.....	17
Översikt över kriget med Västerbottenssoldaternas insatser.....	19
Soldatnamn.....	24
Yrken och förtroendeuppdrag	24
Kyrkoherdar	25
Komministrar.....	25
Klockare.....	25
Kyrkvärdar.....	25
Sexmän.....	26
Kyrkväktare.....	26
Uppsyningsmän	26
Sockenskrivare	27
Länsmän	27
Nämndemän.....	28
Landsköpmän	28
Underlagmän.....	28
Häradshövdingar	29
Fjärdingsmän.....	29
Landsfiskaler	29
Befallningsmän	29
Rådmän	30
Smeder	30
Skräddare	30
Skomakare	30
Tunnbindare.....	30
Guldsmeder.....	30
Sockensnickare.....	30
Kopparslagare	30
Färjkarlar.....	30
Gästgivare.....	31
Postbönder	31
Riksdagsmän	31

Regenter.....	31
Familjestorlek	32
Namngivning	33
Brott och straff	42
Definitioner.....	42
Analys.....	43
Familjesammanställning	45
Bondersbyn	46
Börjelsbyn.....	74
Gammelgården	99
Innanbäcken.....	152
Kamlunge	195
Korpikå.....	208
Månsbyn	231
Näsbyn.....	260
Pålänge	310
Rian.....	328
Rofs	352
Ryssbält.....	392
Sangis	424
Siknäs	463
Storön.....	493
Stråkanäs.....	510
Sören	537
Törböle	550
Töre.....	564
Vånafjärden	602
Ytterbyn.....	618
Yttermorjärv.....	683
Övermorjärv.....	712
Övriga	745
Bilagor.....	784
Bilaga 1. Hjälpgårdsuppbördslängd 1553	785
Bilaga 2. Älvsborgs lösen 1571.....	790
Bilaga 3. Hjälpkattelängd 1599.....	795
Bilaga 4. Boskapslängd 1626.....	801
Bilaga 5. Mantalslängd 1675.....	806
Bilaga 6. Boskapslängd 1695.....	812
Bilaga 7. Soldatnamn på de olika rotarna i Nederkalix socken.....	815
Bilaga 8. Nämndemän.....	816
Bilaga 9. Namnfrekvens	818
Bilaga 10. Antalet tingsförda brott.....	819
Bilaga 11. Namnregister på gårdarnas ägare.....	825
Källförteckning.....	851
Otryckta källor.....	851
Tryckta källor och litteratur	853

Månsbyn

Byn benämns Karmasma/sbyn 1539, Karmansbyn 1543, 1569, 1602, 1609, Karmansby 1546, Karmansbyen 1556, Karmansbyen 1591, 1621, Karmanssbyn 1606, 1607, 1612, Carmansbyn 1609, Månsbyn 1573, 1578, 1580, 1598, 1603, 1619, 1648, 1667 och Månsbyen 1609. De tidigaste beläggen för namnet Månsbyn är från saköreslängderna. Det första belägget i en skattelängd är från tiondelängden 1598. Förleden i bynamnet tycks vara ett i övrigt på nordisk botten knapphändigt belagt mansnamn Kar(l)man.⁴⁸⁵

Månsbyn har 8 gårdar från 1543, 6 från 1570, 7 från 1592, 6 från 1618, 8 från 1650 och 9 från 1667. Ågoinnehavet var 1543 och 1546 243 skälsland med fördelningen 195:40:8 på kategorierna åker, äng och övrigt. Åren 1547-1556 redovisas 268 öresland, 1559 318 och 1561-1606 323 öresland. Jordeboken 1607 upptar 30 spannländ 1 skälsland och geometriska jordeboken 1648 anger utsädet till 25 6/8 tunnor och höskörden till 254 lass. Mantalet är 1 43/48 från 1667.⁴⁸⁶ Månsbyn hade 1695 god åker, medelmåttiga ängar, skog till nödtorft, goda laxfiske, träskfiske och elakt mulbete.⁴⁸⁷

Hemmanen 6-8 ligger i bydelen Myran. Den låga kulle som bydelen är belägen på är omgiven av lågt liggande mark, som troligen tidigare varit sank.⁴⁸⁸

MÅNSBYN 1 Innigården

1/4 mantal

1539-1546 **Gudsorm**

Gudsorm i Karmansbyn betalade 3 mark 1539 som återstod för vitesmål året innan.

1546-1573 **Jöns Gudsormsson**

Jöns Gudzormsson fick 1564 böta för döljsmål på korntionden.

Anders Jonsson fick 1567 böta för tredska mot kungens påbud.

Henrik Hansson, Jöns Gudzormsson och Mattz Olofsson, alla i Karmansbyn, fick 1571 böta för att de tillhoppa hade tagit några fiskar ur en tina.

Anders Jönsson fick 1573 böta för en blånad och 1576 för tredska. Anders hade 1576 även fört rå in på sin granne. Han fick 1578 böta för åkomma. Anders Jönsson fick 1581 böta för hemgång på annans ägor och att han slog sin granne.

1574-1601 **Anders Jönsson**

1602 **Jöns Andersson**

Soldat 1613

1604-1616 **Olof Andersson**

död 1614 i Ryssland

Olof Andersson i Månsbyn hade 1606 med en stör slagit Henrik Hansson sin granne ful blånad, fick därför böta 3 mark. Olof Andersson i Karmansbyn hade 1607 utan lag och dom med våldsverkan tagit halvt skälsland åker av Jöns Nilsson i Sangis, som han med sin hustru ärvt har, och haft oklandrat i tjugofyra år, därför fick Olof Andersson böta 40 mark.

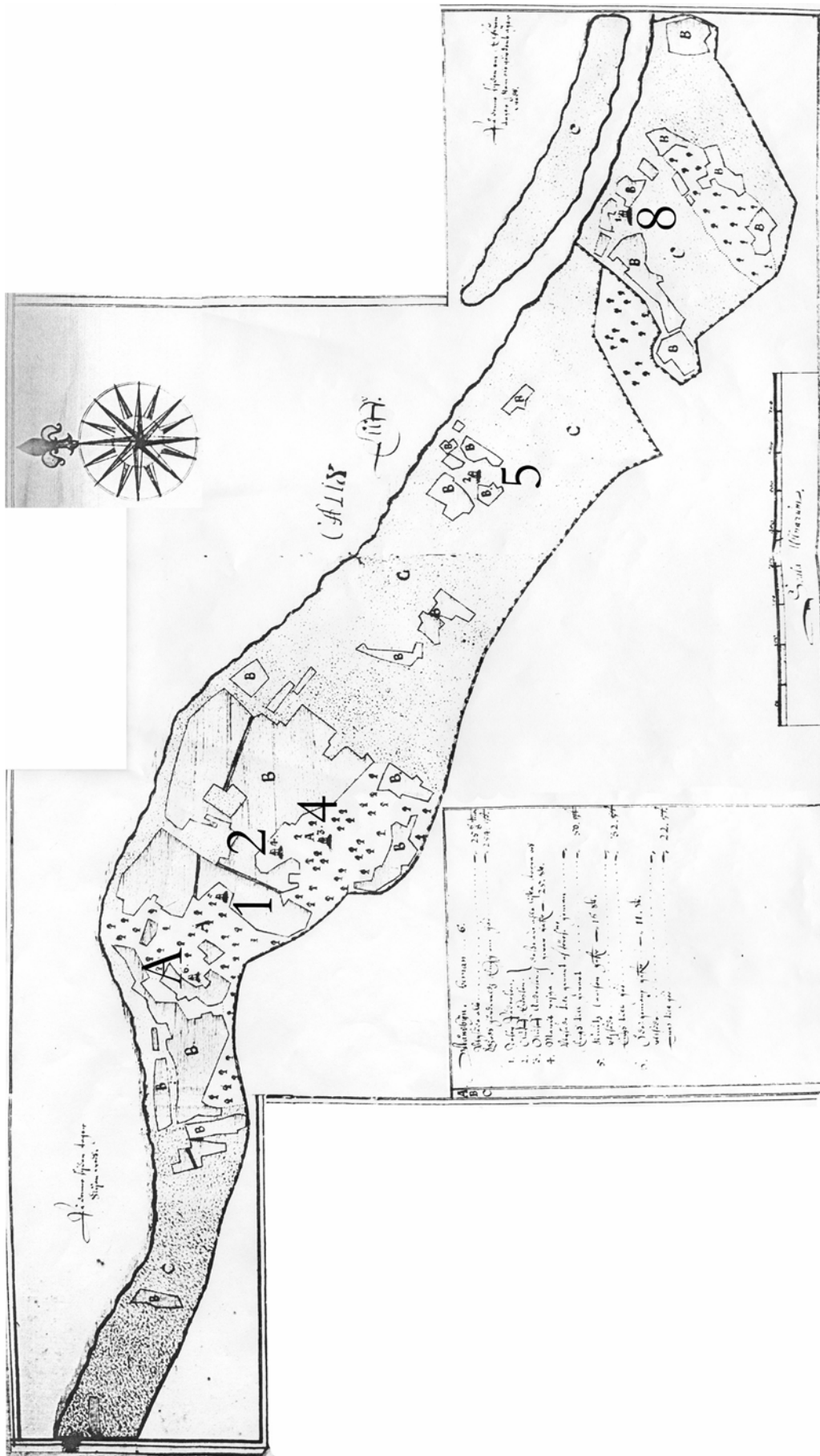
Erik Andersson, en köpsven ifrån Stockholm, uppbjöd 2 ½ skälsland i åker liggandes i Månsbyn, som hans släkt ville återlösa 1610.

⁴⁸⁵ Pellijeff (1980) sid 32-33

⁴⁸⁶ Pellijeff (1980) sid 33

⁴⁸⁷ Riksarkivet nummerserien 287

⁴⁸⁸ Pellijeff (1980) sid 33

Månsbyn 1647, min numrering.

1728-39	Per Nilsson	Ryssbält 1	1699 14/11	1726 26/6	1759 7/10
	Anna Knutsdotter	Månsbyn 1	1705 14/4		1791 14/11
	Brita	Månsbyn 1	1727 11/3		1727 22/7
	Per	Månsbyn 1	1728 24/7	Månsbyn 1	
	Nils	Månsbyn 1	1729 25/11		
	Ella	Månsbyn 1	1731 30/10	1760 27/4	Månsbyn 4
<i>Bomärke 1745</i>	Johan	Månsbyn 1	1733 12/1		1733 19/1
	Brita	Månsbyn 1	1734 16/3		1734 6/6
	Lars	Månsbyn 1	1735 5/8		
	Anna	Månsbyn 1	1737 ⁴⁹⁷		
	Johan	Månsbyn 1	1739 1/1		
	Zakarias	Månsbyn 1	1740 8/3		
	Carl	Månsbyn 1	1743 3/9		
	Anders	Månsbyn 1	1745 12/2		
	Brita	Månsbyn 1	1747 22/12		
	Margeta	Månsbyn 1	1749 12/11		
	Barbro	Månsbyn 1	1751 24/2		

MÅNSBYN 2 Isigården, Forsen

1/6 mantal

1539-1566 **Olof Siurdsson**⁴⁹⁸

Nämndeman 1602-1612

1556-1607 **Mats Olofsson**⁴⁹⁹

Mats Olofsson fick 1561 böta 1 mark för åverkan på sin grannes fiskestolar. Mats Olofsson fick böta 1571, se Månsbyn 1.

Mats Olssons dotter i Månsbyn fick 1586 böta 2 mark för lönskaläge med Olof Vielsson i Holmen.

Nämndeman 1605-1611

1596-1621 **Lars Matsson**

Lasse Matsson i Månsbyn och Sun⁵⁰⁰ hade 1607 åverkat för varandra. De fick böta tre mark vardera. Lasse Matsson i Månsbyn hade 1618 åverkat ett lass hö för Jöns Andersson i Sören. Han fick böta 9 mark.

1623-1643	Mickel Larsson		1586		o1643
1644	Marit				
	Marit	Månsbyn 2			1693 1/7 ⁵⁰¹
	Maisa	Månsbyn 2			
	Johan	Månsbyn 2		Månsbyn 2	
	Brita	Månsbyn 2		Månsbyn 2	
	Malin	Månsbyn 2			

1645,1647-48 piga Marit

1646,49,53 piga Majsa

Soldat 1647

1651,1654-56 **Johan Mickelsson**⁵⁰² Månsbyn 2 1658 ?/2

Johan Mickelsson är 1650 soldat som besitter eget hemman. Han har en ko och två får.

⁴⁹⁷ Per Nilssons hustrus kyrkogång 18/9

⁴⁹⁸ Son nämns i bågsattelängder 1555-1564, 2 söner 1556-1557.

⁴⁹⁹ Som nämndeman 1610 sägs Mats Olofsson vara från Stråkanäs. I olika längder 1609-1612 nämns han i Stråkanäs. I de längderna nämns Lasse Matsson på hemmanet i Månsbyn. I årliga räntan 1609 och 1612 nämns Mats Olofsson, inte Lasse Matsson, i Månsbyn. I hjonelagslängden 1610 står Mats Olofsson i Stråkanäs som utfattig.

⁵⁰⁰ Sidan i domboken trasig. Avser möjligen Sune Olofsson i Månsbyn.

⁵⁰¹ Erik Olofssons svärmoders syster Mareta.

⁵⁰² Har hustru enligt mantalslängden 1655, men inte 1654 och 1656.

1652,1657-58 piga Brita

Brita piga var 1655 fattig och hade ingen manshjälp. Hustru Britas hemman är 1660 på 1/6 mantal, hon är husfattig och förmår inte utgöra utlagorna. Hustru Brita, 1/6 mantal, årsväxten avfrusen 1669, sitter i gäld hos borgaren.

1659	Per Nilsson			1659 17/4	1663 28/3
1660-1667	Brita Mickelsdotter	Månsbyn 2			Månsbyn 2
	Margareta	Månsbyn 2	1659 29/12		1696 10/4 ⁵⁰³
	Malin	Månsbyn 2	1662 12/10	Månsbyn 2	
1669-1678	Hans Nilsson	Piteå		1668 2/8	1693 12/8
	Brita Mickelsdotter	Månsbyn 2			1696 28/10

Hans Nilsson var troligen borgare i Piteå stad 1642-1667⁵⁰⁴. Hans första hustru dog i juli 1664.

I november 1673 dömdes Hans Nilsson i Månsbyn att betala de 15 daler kopparmynt till Sigred Andersdotter ibidem som hennes salige man hade lånat åt sin broders Hans Nilssons hustrus förra man.

Hans Nilsson i Månsbyn dömdes i februari 1675 att betala till Erik Israelsson i Töreå de 60 daler 16 öre samt en riksdaler in specie som han och hans son hade uppburit på ingånget kontrakt, att sonen skulle gå till knekt för Erik, vilket kontrakt Erik dock icke fick till godo njuta, emedan Hans Nilssons son Samuel blev tagen för sin fader och en annan bonde till knekt, då senaste uppfordringen skedde. Han blev icke av Erik självvilligen förskjuten, som Hans Nilsson föregav utan skäl och emot nämndens intygande.

Hustru Brita i Månsbyn klagade i december 1677 emot Olof Mårtensson i Grötnäs om en äng, Stärkesmyrsunda, som hon hade pantsatt först till klockaren, sedan till Jöns Persson i Rolfs, av vilken Olof hade igenlöst den. Olof sade sig icke fått den i underpant, utan igenlöst den såsom en bördesman, och givit 20 daler kopparmynt för den. Jöns intygade däremot att ängen av ålder hört under hustru Britas hemman. Avsades att när hon tillställer Olof Mårtensson de utlagda 20 daler kopparmynt skall hon igenbekomma ängen, och Jöns undersätta viss skillnad dem emellan hur stort det vara bör.

1679-1696	Erik Olofsson	?Månsbyn 7		1677 4/11	1697 27/3
1697-98,01-02	Malin Persdotter	Månsbyn 2	1662 12/10		
	liten dotter	Månsbyn 2			1682 15/7
	Johannes	Månsbyn 2	1683 26/11		
	Kerstin	Månsbyn 2	1686 3/10	?Månsbyn 3	
	Elin	Månsbyn 2	1690 23/8	Månsbyn 2	
	Brita	Månsbyn 2	1693 7/11		1697 19/5

Malin Persdotter gifte sig 15 år gammal.

Jöns Persson i Månsbyn anhöll i augusti 1699 att under sitt hemman igenbekomma Sundängen, som han föregiver för någon tid sedan skall vara kommen ifrån hans hemman under hustru Malins i samma by. Han hade inga skäl eller vittnen. Det intygades att den ängen i mannaminne och långt innan 1667 års jordabok upprättades legat under hustru Malins hemman. Beslutades att hustru Malin nu och framgent behåller nämnda Sundäng, utan Jöns Perssons eller någon annans klander eller vidare inspråk och åttalan.

Erik Olofssons skattehemman i Månsbyn om 1/6 mantal uppbjöds till kronan 1 gången i februari 1700, p g a vanbruk.

⁵⁰³ Erik Olofssons hustrus syster Margeta, fattig.

⁵⁰⁴ Andersson (1999) sid. 64.

1714-1716	Jöns Persson	Månsbyn 3	o1630	1701 24/4	1717 9/1
1703-1709	Malin Persdotter ⁵⁰⁵	Månsbyn 2	1662 12/10		o1751 ⁵⁰⁶
	Jöns	Månsbyn 2	1701 14/7		1702 13/9
	Per	Månsbyn 2	1704	Månsbyn 6	
	Brita	Månsbyn 2	1706 1/1		1710 2/4
1710,1712-13	piga Ella				
1711	Olof Jönsson	Månsbyn 3	1691/1693	soldat Stubbe, Månsbyn	
1717-1718	Per Jönsson	Månsbyn 2	1704	Månsbyn 6	
1719-1739	Johan Johansson	Korpikå 4	o1695	o1713	1767 1/6
	Ella Eriksdotter	Månsbyn 2	1690 23/8		1770 18/4
	Johannes	Korpikå 4	1715 1/5		1716 9/9
	Karin	Korpikå 4	1718 24/2	1748 26/4	Näsbyn 11
	Erik	Månsbyn 2	1721 25/3		1721 4/4
	Johan	Månsbyn 2	1722 31/7	Månsbyn 2	
	Malin	Månsbyn 2	1724 6/12		1725 4/2
	Ella	Månsbyn 2	1726 16/8		
<i>Bomärke 1745</i>	Erik	Månsbyn 2	1728 21/10		
	Brita	Månsbyn 2	1730 29/1		
	Malin	Månsbyn 2	1732 27/2		
	son				1746 31/3
	dotter				1746 20/4

Hemmanet var skatte vid roteringen 1695 och fortfarande 1728. Öppen åker, 10 skälsland.

MÅNSBYN 3 Nybacken, Nygården, Smed

7/24 mantal

Möjligen utbrutet ur Månsbyn 2

1650-1671	Per Olofsson				1676 16/5
	Barbro				1693 22/4
	Erik	Månsbyn 3	o1640/1635	Månsbyn soldat, fältväbel	
	Jöns	Månsbyn 3	o1630/o1644	Månsbyn 3	
	Margeta	Månsbyn 3		Bondersbyn 7	

I juni 1658 uppbjöd första gången Peder Olufson i Månsbyn sitt hemmansköp.

Peder Olufsson i Månsbyn [3 eller 5] besvärade sig i juni 1662 över sina grannar, att han icke får bruka med dem i fisket, efter hur han är ägande i by. Beslöts att var och en skall bruka efter hur han är ägande i by. Dock om han har någon jord ifrån någon annan by skall han ej bruka fisket därefter i nämnda by.

1669-1700	Jöns Persson	Månsbyn 3	o1630	1661 24/6	Månsbyn 2
	Brita Israelsdotter	Rian 6			1685 2/5
	liten son	Månsbyn 3			1664 19/11
	Per	Månsbyn 3	1665 10/12	Månsbyn 3	
	Israel	Månsbyn 3	1667 2/5		1689 7/9
	Karin	Månsbyn 3	1670 25/1	1708 7/6	Erik Siäl, Näsbyn 11
	Jöns	Månsbyn 3	1671 22/4		1671 13/5
	Marit	Månsbyn 3	1673 4/1		1673 15/2
	Lars	Månsbyn 3	1677 17/11	Månsbyn 3	
	Barbro	Månsbyn 3			1696 15/8
	Brita Olofsdotter	Siknäs 5		1686 26/5	1696 12/9
	Olof	Månsbyn 3	1691/1693	Månsbyn 2 - soldat Stubbe, Månsbyn	

I juli 1677 dömdes Jöns Persson i Månsbyn att böta 3 mark silvermynt, alldenstund grannarna övertygade honom haft sin häst i byns åker 8 dagar efter att grödan kommit upp.

⁵⁰⁵ Nilsdotter vid dop 1706 1/1 och som dopvittne 1713 3/4, men Persdotter som dopvittne 1727 4/6.

⁵⁰⁶ Markeringar i kommunionbok till 1751.